

## ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

### Οι σχέσεις του Βυζαντίου με τη Δυτική Ευρώπη (1)

Υπό την πίεση των Αβάρων οι Λογγοβάρδοι ή Λομβαρδοί μετανάστευσαν και κατέκτησαν εύκολα μεγάλο μέρος της Ιταλίας. Η απώλεια των ιταλικών εδαφών, που είχαν ανακτηθεί με τεράστιες θυσίες από τον Ιουστινιανό, ήταν οδυνηρό πλήγμα για την αυτοκρατορία. Για να περισώσει τις υπόλοιπες ιταλικές και βορειοαφρικανικές κτήσεις του, ο Μαυρίκιος ίδρυσε τα **εξαρχάτα** (διοικητικά κέντρα μακριά από το αυτοκρατορικό κέντρο) της Ραβέννας και της Καρχηδόνας, στα οποία ο επικεφαλής **έξαρχος** συγκέντρωνε στο πρόσωπό του τόσο στρατιωτικές όσο και πολιτικές αρμοδιότητες.

Το σημαντικότερο «βαρβαρικό» κράτος της Δυτικής Ευρώπης ήταν το εκχριστιανισμένο Βασίλειο των Φράγκων, στο οποίο ιδιαίτερα σημαντικό ήταν το αξίωμα του αυλάρχη.

Ο αυλάρχης Κάρολος Μαρτέλος έδωσε κύρος στο αξίωμα με το να αποκρούσει την προέλαση των Αράβων στο Πουατιέ της Γαλλίας (732). Ήταν γόνος ισχυρής αριστοκρατικής οικογένειας και ίδρυσε μια νέα δυναστεία, τους Καρολίδες.

Ο πάπας απειλούμενος από τους Λογγοβάρδους που ετοιμάζονταν για επίθεση κατά της Ρώμης αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το Βυζάντιο και να προσεταιριστεί τους Φράγκους, στέφοντας τον γιο του Κάρολου Μαρτέλου Πιπίνο **ελέω Θεού βασιλέα** των Φράγκων. Η παπική ευλογία προσέδωσε στη φραγκική βασιλεία μεγάλο ηθικό κύρος και με τη στέψη αυτή επικράτησε στην Ευρώπη η αντίληψη της ελέω Θεού βασιλείας.

Ο Πιπίνος Α΄ ως αντάλλαγμα δώρισε στην Αγία Έδρα την περιοχή από τη Ραβέννα μέχρι τη Ρώμη, η οποία έγινε ο πυρήνας του Παπικού Κράτους. Ο Πιπίνος και οι γιοι του ονομάστηκαν πατρίκιοι των Ρωμαίων, τίτλος που συνεπαγόταν την υποχρέωση του βασιλικού οίκου να προστατεύει τη Ρώμη. Έτσι, ο παπισμός συνδέθηκε στενά με το Βασίλειο των Φράγκων, ενώ το χάσμα μεταξύ Ανατολής και Δύσης, που είχε αρχίσει να δημιουργείται την περίοδο της εικονομαχίας, έγινε τώρα πολύ βαθύ.

Όταν πέθανε ο Πιπίνος, το Φράγκικο Βασίλειο περιελάμβανε τη σημερινή Γαλλία και ένα μέρος της σημερινής Γερμανίας. Ο διάδοχός του Κάρολος ο Μέγας κατέκτησε πολλά εδάφη και επέκτεινε σημαντικά την επικράτειά του.

Για να ενισχύσει την εσωτερική οργάνωση του κράτους του, ο Κάρολος έλαβε τα ακόλουθα μέτρα:

1. Διαίρεσε την επικράτεια σε 200 κομητείες, στις οποίες οι κόμητες ασκούσαν με τη βοήθεια των επισκόπων τη στρατιωτική και πολιτική διοίκηση και ήταν δικαστές και φοροεισπράκτορες.
2. Καθιέρωσε το θεσμό των βασιλικών απεσταλμένων, οι οποίοι θα επέβλεπαν την εφαρμογή των νόμων και των διαταγμάτων που εξέδιδε.

3. Προχώρησε σε εκκλησιαστική μεταρρύθμιση που συμπλήρωσε τη διοικητική μεταρρύθμιση. Η Εκκλησία αποτέλεσε από τότε παράγοντα συνοχής και ενότητας.

Η ανάμειξη του Καρόλου στα πράγματα της Ιταλίας χρονολογείται από όταν κατέλυσε το κράτος των Λογγοβάρδων. Με την επιτυχία αυτή το Φραγκικό Κράτος ισχυροποιήθηκε, υποσκελίζοντας τα παλαιότερα γερμανικά βασίλεια και η εξουσία του Καρόλου αναβαθμίστηκε: έγινε μια ισχυρή βασιλεία που εξουσίαζε ένα κράτος με πολλούς λαούς.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία επεδίωξε αρχικά την διπλωματική προσέγγιση, μέσω των αρραβώνων του Κωνσταντίνου ΣΤ΄ και της Ροτρούδης, κόρης του Καρόλου, αλλά οι σχέσεις επιδεινώθηκαν και ο γάμος δεν έγινε.

Εσωτερικές διαμάχες ανάγκασαν τον πάπα Λέοντα Γ΄ να ζητήσει τη βοήθεια του Καρόλου, υποσχόμενος να τον στέψει αυτοκράτορα. Ο Κάρολος δέχθηκε. Την ημέρα των Χριστουγέννων του 800, στην εκκλησία του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη, ο Κάρολος στέφθηκε σύμφωνα με το βυζαντινό τυπικό, **Μέγας και ειρηνοποιός αυτοκράτωρ, κυβερνήτης του Ρωμαϊκού Κράτους**. Ο Κάρολος επέλεξε το Άαχεν ως έδρα του και εκεί ανήγειρε ένα ανάκτορο, το παρεκκλήσιο του οποίου διακοσμήθηκε με έργα τέχνης από τη Ραβέννα και την υπόλοιπη Ιταλία.

Στο εξής συνυπάρχουν δύο αυτοκρατορίες, μία ανατολική και μία δυτική. Οι Βυζαντινοί θεώρησαν τη στέψη του Καρόλου σκάνδαλο και σφετερισμό των νόμιμων και κληρονομικών δικαιωμάτων τους στη ρωμαϊκή κληρονομιά, κυρίως του δικαιώματος χρήσης του όρου βασιλεύς των Ρωμαίων. Η διάσταση μεταξύ Ανατολής και Δύσης επεκτάθηκε και στην πολιτική σφαίρα. Η οικουμένη διασπάστηκε γλωσσικά, πολιτικά και θρησκευτικά σε δύο αντίπαλους κόσμους.

Οι Βυζαντινοί ανέμεναν ότι ο Κάρολος θα επιχειρούσε να υποτάξει την Ανατολική Αυτοκρατορία, αλλά εκείνος επεδίωξε και πέτυχε τον συμβιβασμό με το βυζαντινό αυτοκράτορα μετά από δύσκολες και μακρές διαπραγματεύσεις.

Στη διάρκεια του 10<sup>ου</sup> αιώνα αναπτύχθηκαν οικονομικά οι ιταλικές ναυτικές πόλεις, ιδιαίτερα η Βενετία, και έγιναν στενότερες οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο. Ο Βασίλειος Β΄, για να ανταμείψει τους Βενετούς που μετέφεραν τα βυζαντινά στρατεύματα στο θέμα της Λογγοβαρδίας (Ιταλία), συνήψε μαζί τους μια ευνοϊκή εμπορική συνθήκη. Εγκαινιάστηκε μια πολιτική παραχώρησης προνομίων στο ιταλικό και ιδιαίτερα στο βενετικό εμπορικό κεφάλαιο, που, μακροπρόθεσμα, απέβη μοιραία για τα συμφέροντα της αυτοκρατορίας.